

Peněžitý trest

Při zkoumání zákonné podmínky uložení peněžitého trestu, tj. při posuzování otázky jeho dobytosti, je nutné vycházet z konkrétně ukládaného trestu a zjišťovat osobní a majetkové poměry pachatele i jeho závazky. Uvedená kritéria je třeba posuzovat z hlediska kvantitativního. Peněžitý trest má být uložen jen v takové celkové výměře, v jaké je dobytý. Pokud by peněžitý trest ve výměře, v jaké umožňují jeho uložení osobní a majetkové poměry pachatele, byl nepřiměřený ostatním hlediskům stanoveným pro ukládání trestu (§ 39 tr. zákoníku), zejména povaze a závažnosti spáchaného trestného činu, uváží soud, zda není namíste uložení jiného druhu trestu, a to popřípadě i vedle peněžitého trestu. Pro neuložení peněžitého trestu by však nestačila jen určitá pravděpodobnost jeho nezaplacení nebo dokonce neochota pachatele tak učinit.

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky č.j. 7 Tdo 1016/2020-23814 ze dne 30.9.2020)

Nejvyšší soud rozhodl v neveřejném zasedání o dovolání obviněné V. K., nar. XY v XY, trvale bytem XY, podaném proti rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 10. 10. 2019, sp. zn. 3 To 100/2018, v trestní věci vedené u Krajského soudu v Hradci Králové – pobočky v Pardubicích pod sp. zn. 62 T 10/2017, tak, že podle § 265k odst. 1, 2 tr. ř. se zrušuje rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 10. 10. 2019, sp. zn. 3 To 100/2018, ve všech výrocích o trestech uložených obviněné V. K. a ve výroku o zamítnutí odvolání státního zástupce podaného v neprospěch obviněné V. K. Podle § 265k odst. 2 tr. ř. se zrušují také další rozhodnutí na zrušenou část rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Podle § 265l odst. 1 tr. ř. se Vrchnímu soudu v Praze příkazuje, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Z odůvodnění:

1. Rozsudkem Krajského soudu v Hradci Králové – pobočky v Pardubicích (nalézací soud, soud prvního stupně) ze dne 23. 5. 2018, č. j. 62 T 10/2017-22542, byla obviněná V. K. uznána vinnou (v bodě II výroku) zločinem zkrácení daně, poplatku a jiné povinné platby podle § 240 odst. 1, odst. 2 písm. a), odst. 3 tr. zákoníku ve znění účinném do 31. 5. 2016, za který jí byl uložen podle § 240 odst. 3 tr. zákoníku za použití § 58 odst. 1 tr. zákoníku trest odnětí svobody v trvání tří let s podmíněným odkladem na zkušební dobu pěti let. Dále jí byl podle § 66 odst. 1 tr. zákoníku uložen trest propadnutí majetku a podle § 73 odst. 1, 3 tr. zákoníku trest zákazu činnosti spočívající v zákazu výkonu funkce statutárního orgánu a prokuristy v obchodní společnosti či družstvu na dobu pěti let. Vedle toho bylo tímto rozsudkem rozhodnuto ohledně několika dalších obviněných o vině a trestu, o náhradě škody, ale také o zproštění obžaloby.

2. Rozsudek soudu prvního stupně napadla obviněná V. K. v celém rozsahu jí se týkajícím odvoláním a v její prospěch podaly odvolání také dvě osoby jí blízké. Státní zástupce rozsudek napadl (mimo jiné) odvoláním podaným v neprospěch obviněné, které směřovalo pouze do výroku o trestu.

3. Vrchní soud v Praze jako soud odvolací rozhodl o podaných odvoláních rozsudkem ze dne 10. 10. 2019, č. j. 3 To 100/2018-23167, tak, že - mimo jiné - z podnětu odvolání obviněné V. K., jakož i osob jí blízkých P. K. a F. K., které podaly odvolání ve prospěch obviněné, zrušil výrok o vině této obviněné (a obviněného R. Č.) pod bodem II (Ř. S.), jakož i ve výrocích o uložených trestech, a nově rozhodl ohledně obviněné V. K. tak, že ji uznal vinnou zločinem zkrácení daně, poplatku a jiné

povinné platby podle § 240 odst. 1, 3 tr. zákoníku, dílem dokonáním a dílem ve stadiu pokusu podle § 21 odst. 1 tr. zákoníku, a uložil jí shodné tresty odnětí svobody a zákazu činnosti jako soud prvního stupně, avšak neuložil jí trest propadnutí majetku, nýbrž uložil jí podle § 67 odst. 1, § 68 odst. 1, 2, 3 tr. zákoníku peněžitý trest ve výměře 500 celých denních sazeb při výši denní sazby 2 000 Kč, tj. celkem 1 000 000 Kč. Pro případ, že by peněžitý trest nebyl ve stanovené lhůtě vykonán, byl stanoven náhradní trest odnětí svobody v trvání jednoho roku. Odvolání státního zástupce podané v neprospěch obviněné V. K. odvolací soud podle § 256 tr. ř. zamítl jako nedůvodné.

4. Uvedený zločin spočíval podle skutkových zjištění soudů v podstatě v tom, že obviněná V. K. po vzájemné dohodě s obviněným R. Č. v době od června 2012 do ledna 2014 (ve XY, ve XY, případně i jinde) jako tehdejší členka představenstva Z. d. S., zastávající funkci jeho ekonomky a z této pozice odpovědná za vedení účetnictví pro společnost Ř. S., jako dceřiné společnosti Z. d. S., v úmyslu vyhnout se zákonné povinnosti řádně přiznat a odvést daň z přidané hodnoty, získat tak majetkový prospěch pro sebe a event. další osoby a poškodit finanční zájmy České republiky,

zajistili, že společnost Ř. S. fakturačně deklarovala prodej zboží - masa a masných výrobků - různým slovenským obchodním společnostem se sídly ve Slovenské republice, tedy dodání zboží cizozemské osobě - podnikatelskému subjektu, do jiného členského státu Evropské unie, osobě registrované k dani z přidané hodnoty v tomto státě, tedy jako dodání zboží osvobozené na výstupu od daně z přidané hodnoty, ač ve skutečnosti zboží nebylo dodáváno do Slovenské republiky deklarovaným slovenským obchodním společnostem, ale bylo prodáno v tuzemsku,

přičemž si byli vědomi, že za společnost Ř. S. bude zkrácena daň z přidané hodnoty tím, že plnění vůči cizozemským subjektům byla neoprávněně zahrnuta do měsíčních daňových přiznání k dani z přidané hodnoty jako plnění osvobozená na výstupu od daně z přidané hodnoty, ačkoli u těchto plnění ve skutečnosti nárok na osvobození od daně z přidané hodnoty nevzniká, čímž došlo k porušení ustanovení § 21 odst. 1, § 13 odst. 2, § 64 odst. 1 a § 101 odst. 1 zákona č. [235/2004](#) Sb., o dani z přidané hodnoty,

obviněný R. Č. podle domluvy zajistil slovenské obchodní společnosti, na které byl prodej zboží deklarován, přebíral vystavené doklady k prodejm a zajistil jeho odbyt a obviněná V. K. zajistila dodávky zboží a do účetnictví společnosti Ř. S. zavedla fiktivní prodeje na slovenské obchodní společnosti, včetně zpracování a vystavení přiznání k dani z přidané hodnoty, přičemž k této činnosti, kterou prováděla bez vědomí statutárního orgánu společnosti Ř. S. zneužila svého pracovního postavení, funkce a důvěry;

takto jednáním podrobně popsáním ve výroku napadeného rozsudku byla za společnost Ř. S. zahrnuta do měsíčních daňových přiznání k dani z přidané hodnoty jako plnění osvobozená na výstupu od daně z přidané hodnoty plnění v celkové výši 174 954 983 Kč, za která nebyla přiznána daň z přidané hodnoty ve výši 22 599 503 Kč,

přičemž z toho o částku 1 210 377 Kč došlo ke krácení vlastní daňové povinnosti, částka 14 284 027 Kč byla ze strany finančního úřadu vyplacena jako nadměrný odpočet, a k vyplacení částky 7 105 099 Kč jako uplatněného nadměrného odpočtu již nedošlo,

a obvinění tak ve vztahu k uplatněným plněním, neoprávněně deklarovaným jako osvobozeným na výstupu od daně z přidané hodnoty, a to v období od června roku 2012 do ledna roku 2014, ke škodě České republiky, zastoupené Finančním úřadem pro Pardubický kraj, Územní pracoviště Svitavy, zkrátali daň z přidané hodnoty ve výši 1 210 377 Kč, vylákali výhodu na dani z přidané hodnoty ve výši 14 284 027 Kč a pokusili se vylákat výhodu na dani z přidané hodnoty ve výši 7 105 099 Kč.

5. Rozhodnutí odvolacího soudu napadla obviněná dovoláním, které opřela o důvody uvedené v §

265b odst. 1 písm. g) l) tr. ř. Namítla, že ze strany soudů obou stupňů došlo k porušení zásad in dubio pro reo a presumpce nevinny, čímž bylo zasaženo do jejího práva na spravedlivý proces. Nebyl prokázán její úmysl spáchat trestný čin. Zdůraznila, že její počínání bylo soudy hodnoceno „pohledem generála po bitvě“. Netvrdí, že by nevěděla o obchodování se subjekty, které deklarovaly svůj zájem odebírat od jejího tehdejšího zaměstnavatele zboží a které se později ukázaly jako podvodné, o jejich úmyslu podvádět ale v rozhodné době nevěděla. Poukázala na „presumpci důvěry v poctivost jednání druhého“. Ony subjekty odebírající zboží výslovně prohlašovaly, že je vyvezly mimo území České republiky. Žádný právní předpis neukládal obviněné povinnost přezkoumávat pravdivost prohlášení o vývozu, což je námitka, na kterou odvolací soud nereagoval. Přitom podle čl. 2 odst. 3 Listiny základních práv a svobod nikdo nesmí být nucen činit, co zákon neukládá. Rozhodnutí soudů obou stupňů dovolatelka vnímá jako projev libovůle. K tomu připojila svůj výklad rozhodnutí odvolacího soudu.

6. Ohledně výroku o trestu namítla, že i když odvolací soud formálně rozhodl v její prospěch, fakticky jí svým rozhodnutím přitížil. Ačkoli je zcela nemajetná, respektive vlastní majetek zcela nepatrné hodnoty, uložil jí namísto propadnutí (fakticky neexistujícího) majetku peněžité trest ve zcela likvidační výši. Tím došlo podle obviněné k porušení zákazu reformationis in peius, což je rovněž zjevný projev libovůle ze strany odvolacího soudu a porušení práva na spravedlivý proces, neboť fakticky jde o skryté uložení nepodmíněného trestu odnětí svobody.

7. Obviněná navrhl, aby Nejvyšší soud napadený rozsudek odvolacího soudu zrušil a věc vrátil k dalšímu řízení.

8. Státní zástupkyně Nejvyššího státního zastupitelství v písemném vyjádření k dovolání shrnula vznesené námítka a uzavřela, že jsou skutkové povahy, přičemž teprve na změněném skutkovém podkladě dovolatelka usiluje o změnu právního posouzení. Přitom nevznesla ani neodůvodnila námitku extrémního rozporu s výsledky provedeného dokazování a neuvedla v tomto směru ani vlastní úvahy o hodnocení důkazů, na jejichž podkladě dospěla k závěru, že u ní nebylo prokázáno úmyslné zavinění. Státní zástupkyně pak odkázala na odůvodnění rozhodnutí soudů.

9. Pokud jde o námítka proti peněžitému trestu, jeho likvidační povahu obviněná podle státní zástupkyně nenamítla v kontextu jeho nedobytnosti, ale v podstatě ve vztahu k povolení splátek a jejich časovému rozvržení, tj. ve vztahu k výkonu trestu. Naproti tomu za přípustnou [odpovídající dovolacímu důvodu podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř.] je podle státní zástupkyně možné považovat námitku porušení zákazu reformationis in peius. Takovou vadu však konstatovat nelze, neboť rozhodnutím odvolacího soudu nedošlo k celkovému zhoršení postavení obviněné. Pro ni příznivější je rozhodnutí odvolacího soudu o vině a původně uložený, „poněkud drakonický“ trest propadnutí majetku byl nahrazen nepoměrně mírnějším peněžitým trestem ve výši 1 000 000 Kč.

10. Státní zástupkyně navrhl dovolání obviněné odmítnout podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. jako zjevně neopodstatněné.

11. Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 265c tr. ř.) shledal, že dovolání proti napadenému rozsudku je přípustné [§ 265a odst. 1, odst. 2 písm. a) tr. ř.], bylo podáno osobou k tomu oprávněnou, tj. obviněnou prostřednictvím obhájce [§ 265d odst. 1 písm. c), odst. 2 tr. ř.], v zákonné lhůtě a na místě k tomu zákonem určeném (§ 265e tr. ř.) a splňuje náležitosti obsahu dovolání (§ 265f odst. 1 tr. ř.).

12. Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. je dán, jestliže rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotně právním posouzení. Záleží ve vadné aplikaci hmotného práva na skutkový stav, který zjistily soudy (nikoli jak ho prezentuje či jak se jeho zjištění dožaduje dovolatel). Směřuje-li dovolání proti výroku o vině odsuzujícího rozhodnutí,

pak dovolacímu důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. odpovídají takové námitky, v nichž se tvrdí, že skutkový stav, který zjistily soudy prvního a druhého stupně, nevykazuje znaky trestného činu, jímž byl obviněný uznán vinným.

13. Ve vztahu k výroku o vině obviněná dovolání založila na námitkách, které navazovaly na její obhajobu z původního řízení, založenou na zpochybnění hodnocení důkazů soudy a na tvrzení, že se uvedeného jednání nedopustila tak, jak je jí kladeno za vinu, tedy že nedošlo k žádné dohodě o krácení daně a že nezaváděla vědomě a záměrně na základě takové dohody do účetnictví fiktivní prodeje zboží do Slovenské republiky s cílem získat majetkový prospěch pro sebe či jiné osoby. Jde o námitky povahy skutkové, týkající se hodnocení důkazů a skutkových podkladů pro závěr o subjektivní stránce činu. Takové námitky nejsou podřaditelné pod žádný ze zákonem stanovených dovolacích důvodů. I když obviněná namítala absenci svého úmyslu páchat trestný čin a námitky týkající se subjektivní stránky činu obecně mohou být hmotněprávní povahy, v daném případě jejich podstata spočívá v hodnocení skutkových okolností, které pak byly teprve podkladem pro závěr o naplnění subjektivní stránky trestného činu. Přitom když obviněná jednala popsáním podvodným způsobem záměrně a ve spolupráci s dalšími osobami, je bezvýznamné, zda jí nějaký právní předpis výslovně ukládal povinnost přezkoumávat pravdivost prohlášení o vývozu (ani tato námitka tudíž není hmotněprávní povahy, nýbrž vychází ze skutkové verze dovolatelky).

14. Dovolání jako mimořádný opravný prostředek je určeno k nápravě závažných právních vad pravomocných rozhodnutí, a nikoli k tomu, aby skutková zjištění soudů prvního a druhého stupně byla přezkoumávána ještě třetí instancí. Toho se v této části dovolání obviněná v podstatě domáhá, navíc aniž by uvedla nějaké vlastní konkrétní argumenty k otázce hodnocení důkazů. To soudy provedly řádně a své skutkové závěry v tomto směru logicky a přesvědčivě odůvodnily (nalézací soud zejména v odst. 29 odůvodnění svého rozsudku a odvolací soud v odst. 30 odůvodnění napadeného rozhodnutí). Nezbývá tedy, než na tato výstižná odůvodnění odkázat.

15. Zásadu, že ve vztahu ke skutkovým, popřípadě jiným souvisejícím procesním námitkám neexistuje přezkumná povinnost dovolacího soudu, nelze podle judikatury Ústavního soudu uplatnit v případě zjištění, že nesprávná realizace důkazního řízení se dostává do kolize s postuláty spravedlivého procesu. Může tu jít o případy svévolného hodnocení důkazů, tj. když odůvodnění soudních rozhodnutí nerespektuje obsah provedení dokazování, dochází k tzv. deformaci důkazů a svévoli při interpretaci výsledků důkazního řízení. Z hlediska skutkových zjištění jde tedy především o případy, kdy skutková zjištění by byla v tak extrémním rozporu s důkazy, že by tím bylo dotčeno ústavně garantované základní právo obviněného na spravedlivý proces. V takovém případě by měl zásah Nejvyššího soudu podkladem v ustanoveních čl. 4 a čl. 90 Ústavy.

16. Žádnou takovou vadu řízení ani deficit skutkových zjištění Nejvyšší soud v posuzované věci nezaznamenal. To, že obviněná nesouhlasí se skutkovými zjištěními soudů, že se neztotožňuje se způsobem, jímž soudy hodnotily důkazy, není dovolacím důvodem. Ve vztahu k výroku o vině bylo dovolání obviněné podáno z jiného důvodu, než jsou uvedeny v § 265b tr. ř.

17. Nejvyšší soud však neshledal důvody k odmítnutí dovolání obviněné ve smyslu § 265i odst. 1 tr. ř., neboť dovolací námitky vztahující se k výroku o peněžitém trestu jsou relevantní a částečně důvodné.

18. Námitka porušení zákazu reformationis in peius může být podřaditelná – v závislosti na napadených výrocích a uplatněných námitkách – zejména pod dovolací důvody uvedené v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. nebo § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř. Posléze uvedený důvod obviněná výslovně neuplatnila, nicméně obsah dovolání pod něj spadá. Trest uložený v rozporu se zákazem reformationis in peius je trestem, který zákon nepřipouští. Navíc bylo nutno i s ohledem na základní

právo obviněné na spravedlivé řízení se touto námitkou zabývat.

19. Pro řízení o odvolání je uvedený zákaz stanoven v § 259 odst. 4 tr. ř., podle něhož může odvolací soud změnit napadený rozsudek v neprospěch obviněného jen na podkladě odvolání státního zástupce, jež bylo podáno v neprospěch obviněného (v adhezním výroku také na podkladě odvolání poškozeného, což ale zde není podstatné). V neprospěch obviněného je rozsudek měněn tehdy, dojde-li k jakékoli změně a v kterémkoli výroku rozsudku, jenž se přímo dotýká obviněného. Zákaz reformationis in peius může být porušen i tehdy, dojde-li ke změně v neprospěch obviněného ve výroku o trestu, zatímco výrok o vině bude současně změněn v jeho prospěch. Jednotlivé výroky rozsudku je nutno z tohoto hlediska posuzovat odděleně, avšak výrok o trestu je tu třeba považovat za výrok jediný (dlouhodobě ustálená judikatura Nejvyššího soudu připouští možnost uložení odvolacím soudem například navíc dalšího trestu za současného zmírnění trestu odnětí svobody apod.). Nicméně v posuzovaném případě je tato posledně zmíněná otázka bezvýznamná, protože odvolací soud uložil obviněné zcela shodné tresty odnětí svobody a zákazu činnosti jako soud prvního stupně a pouze namísto trestu propadnutí majetku uložil peněžitý trest.

20. V daném případě bylo nutno zodpovědět otázku, zda změna výroku o trestu tím, že místo trestu propadnutí majetku byl uložen trest peněžitý, může vůbec představovat změnu v neprospěch obviněné, když obecně je trest propadnutí majetku považován a koncipován jako trest přísnější.

21. Nejvyšší soud dospěl k závěru, že peněžitý trest může být v konkrétním případě trestem přísnějším, jestliže je pro obviněného zjevně citelnější s ohledem na omezený či minimální rozsah jeho majetku oproti výši uloženého peněžitého trestu. Jde tu o srovnání, v jaké míře bude majetek obviněného postihnut a jak citelně sankci pocítí. Jestliže by byl uložen trest propadnutí části majetku obviněného, je nutno porovnat jeho rozsah s výší ukládaného peněžitého trestu. Pokud je uložen trest propadnutí celého majetku, jak v daném případě učinil soud prvního stupně, může nastat situace, že obviněný nemá vůbec žádný majetek, anebo jeho majetek nepřesahuje rámeček prostředků nebo věcí, jichž je nezbytně třeba k uspokojení životních potřeb obviněného nebo osob, o jejichž výživu nebo výchovu je obviněný podle zákona povinen pečovat (§ 66 odst. 3 tr. zákoníku). Peněžitý trest - a zvláště např. ve výši tak výrazné, jak byl uložen v tomto případě - je pak trestem zjevně přísnějším, a to bez ohledu na případné povolení jeho splátek.

22. Proto i v posuzovaném případě, pokud obviněná je skutečně - jak tvrdí - zcela nemajetná, respektive vlastní majetek zcela zanedbatelné hodnoty (a odvolací soud neuvedl žádné argumenty, které by to zpochybňovaly), je pro ni peněžitý trest ve výši 1 000 000 Kč citelnější a přísnější než trest propadnutí majetku. V takovém případě byl výrok o trestu odvolacím soudem změněn v neprospěch obviněné.

23. Jestliže odvolací soud podle § 256 tr. ř. zamítl odvolání státního zástupce podané v neprospěch obviněné V. K. (zaměřené do výroku o trestu), pak zákaz reformationis in peius platil a byl - v případě nemajetnosti obviněné - výrokem odvolacího soudu o uloženém trestu porušen. Jinou otázkou je, že odvolací soud neměl odvolání státního zástupce zamítnout (i pokud měl za to, že obviněné zmírňuje trest), neboť i rozhodnutí ve prospěch obviněného lze učinit na základě odvolání státního zástupce podaného v jeho neprospěch.

24. Nedostatkem je, že soudy se ve svých rozhodnutích řádně nezabývaly majetkovými poměry obviněné jako základním hlediskem pro ukládání majetkových trestů. Nalézací soud v příslušné pasáži odůvodnění rozsudku (v odst. 41) poukázal na to, že obviněná se trestné činnosti dopustila ve snaze pomoci synovi, na tíživé zdravotní problémy obviněné i jejích blízkých, na rozsah spáchané trestné činnosti, na které se obviněná podílela podstatnou měrou za účelem získání majetkového prospěchu, který směřoval primárně k zachování a rozvoji Ř. S. řízeného v té době jejím synem.

Proto považoval krajský soud za nezbytné uložení citelné majetkové sankce, konkrétně trestu propadnutí majetku.

25. Odvolací soud konstatoval, že obviněná z trestné činnosti žádný výnos neměla (odst. 30 odůvodnění napadeného rozsudku). Uloženým trestem se pak zabýval v odst. 32 odůvodnění, kde označil trest propadnutí majetku za nejpřísnější majetkový trest, jehož uložení – i s ohledem na nižší podíl obviněné na celkové trestné činnosti – nebylo namístě. Uvedl, že za příléhavý považuje trest peněžitý, „byť stále ještě citelný“. Dodal, že k osobě i této obviněné bylo již v přípravném řízení provedeno majetkové šetření a trest byl uložen s přihlédnutím k tomuto šetření. V souvislosti se souběžně odůvodňovaným peněžitým trestem uloženým spoluobviněnému R. Č. uvedl, že u tohoto obviněného byl zohledněn i jeho věk coby osoby v produktivním věku (obviněný R. Č. je ročník XY, tj. výrazně mladší než dovolatelka).

26. V případě obviněné V. K. není pochyb o tom, že byly splněny obecné podmínky pro uložení peněžitého trestu stanovené v § 67 tr. zákoníku. Pokud jde o jeho výměru a další podmínky, stanoví trestní zákoník v § 68 odst. 1, že peněžitý trest se ukládá v denních sazbách a činí nejméně 20 a nejvíce 730 celých denních sazeb. Podle § 68 odst. 2 tr. zákoníku činí denní sazba nejméně 100 Kč a nejvíce 50 000 Kč. Podle § 68 odst. 3 tr. zákoníku počet denních sazeb soud určí s přihlédnutím k povaze a závažnosti spáchaného trestného činu. Výši jedné denní sazby peněžitého trestu stanoví soud se zřetelem k osobním a majetkovým poměrům pachatele. Přitom vychází zpravidla z čistého příjmu, který pachatel má nebo by mohl mít průměrně za jeden den. Podle § 68 odst. 5 tr. zákoníku soud v rozhodnutí uvede počet a výši denních sazeb. V tomto ustanovení je dále upravena možnost stanovení splátek peněžitého trestu.

27. Podle § 68 odst. 4 tr. zákoníku příjmy pachatele, jeho majetek a výnosy z něj, jakož i jiné podklady pro určení výše denní sazby mohou být stanoveny odhadem soudu. Nevychází se tedy jen z čistého příjmu pachatele, ale též z majetku pachatele a z výnosů z něj a také z dalších podkladů. Vedle příjmů a majetku je nutno přihlídnout i k závazkům pachatele. Tento odhad soudu přichází ovšem v úvahu jen za situace, kdy nebudou k dispozici žádné nebo dostatečné podklady ke zjištění pachatelova čistého příjmu a jeho majetkových poměrů. Jde o subsidiární postup. Odhad nemůže vykazovat prvky libovůle, musí vycházet z důkazů a jasných hledisek.

28. V § 68 odst. 6 pak tr. zákoník stanoví, že peněžitý trest soud neuloží, je-li zřejmé, že by byl nedobytný.

29. Námitka zřejmé nedobytnosti peněžitého trestu odpovídá dovolacímu důvodu podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř. v jeho první alternativě, tj. že byl uložen takový druh trestu, který zákon nepřipouští (viz rozhodnutí č. [9/2018 Sb. rozh. tr.](#)). Na rozdíl od státní zástupkyně Nejvyššího státního zastupitelství dospěl Nejvyšší soud k závěru, že podstata námitek obviněné vztahujících se k uloženému peněžitému trestu spočívá právě v tom, že by byl nedobytný, i když uvedený dovolací důvod obviněná výslovně neuplatnila.

30. Při zkoumání uvedené zákonné podmínky uložení peněžitého trestu, tj. při posuzování otázky jeho dobytosti, je nutné vycházet z konkrétně ukládaného trestu a zjišťovat osobní a majetkové poměry pachatele i jeho závazky. Uvedená kritéria je třeba posuzovat z hlediska kvantitativního. Peněžitý trest má být uložen jen v takové celkové výměře, v jaké je dobytý. Pokud by peněžitý trest ve výměře, v jaké umožňují jeho uložení osobní a majetkové poměry pachatele, byl nepřiměřený ostatním hlediskům stanoveným pro ukládání trestu (§ 39 tr. zákoníku), zejména povaze a závažnosti spáchaného trestného činu, uváží soud, zda není namístě uložení jiného druhu trestu, a to popřípadě i vedle peněžitého trestu (srov. Šámal, P. a kol. Trestní zákoník, 2. vydání, Praha: C.H.Beck, 2012, str. 901). Pro neuložení peněžitého trestu by však nestačila jen určitá pravděpodobnost jeho

nezaplacení nebo dokonce neochota pachatele tak učinit.

31. Neúplné či nesprávné zjištění majetkových poměrů pachatele včetně jeho závazků brání náležitému posouzení existence či neexistence podmínky uvedené v § 68 odst. 6 tr. zákoníku (viz například usnesení Nejvyššího soudu: ze dne 19. 1. 2011, sp. zn. 8 Tdo 1411/2010, ze dne 29. 3. 2012, sp. zn. 6 Tdo 1466/2011, ze dne 29. 1. 2014, sp. zn. 7 Tdo 9/2014, ze dne 29. 5. 2014, sp. zn. 6 Tdo 538/2014, ze dne 16. 12. 2015, sp. zn. 5 Tdo 829/2015, ze dne 16. 2. 2016, sp. zn. 6 Tdo 1544/2015, a ze dne 17. 8. 2016, sp. zn. 5 Tdo 866/2016).

32. V posuzované trestní věci soudy nižších stupňů při rozhodování o druhu a výměře trestu ukládaného obviněné V. K. správně vycházely z toho, že obviněná spáchala závažný daňový trestný čin, jímž se snažila získat pro sebe či pro jiného vysoký majetkový prospěch. Odvolací soud však nepostupoval důsledně podle § 68 odst. 3, 4 a 6 tr. zákoníku. Nezabýval se majetkovými, případně osobními a rodinnými poměry obviněné. Pouhý odkaz na majetkové šetření provedené v přípravném řízení je zcela nedostatečný. Neodůvodnil také, jak dospěl k výši jedné denní sazby a k celkové výši peněžitého trestu. I kdyby soud vycházel z odhadu ve smyslu § 68 odst. 4 tr. zákoníku, i tento odhad by měl být uveden tak, aby byl přezkoumatelný.

33. Bez jakéhokoli závěru o osobních a majetkových poměrech obviněných v době rozhodnutí nelze činit závěr o dobytosti peněžitého trestu ve výši 1 000 000 Kč. Bylo proto třeba se těmito otázkami blíže zabývat. Jestliže byl tedy obviněné V. K. uložen shora uvedený konkrétní peněžitý trest, stalo se tak bez respektu k ustanovení § 68 odst. 6 tr. zákoníku, a proto výrok o tomto trestu (a náhradním trestu odnětí svobody) nemohl obstát.

34. Odvolacím soudem nebyl respektován ani postup stanovený judikaturou při výměře peněžitého trestu. Peněžitý trest se vyměřuje v tzv. denních sazbách, a to ve dvou oddělených krocích. Nejprve je třeba v souladu s kritérii uvedenými v § 68 odst. 3 tr. zákoníku stanovit počet denních sazeb a následně určit jejich výši, a to v zákonem určených rozpětích podle § 68 odst. 1 a 2 tr. zákoníku. Celková výměra peněžitého trestu je pak dána součinem takto stanovených hodnot. Postup, jakým soud vzhledem k uvedeným zákonným kritériím dospěl k těmto jednotlivým hodnotám (počtu a výši denních sazeb), je třeba náležitě a způsobem nevzbuzujícím pochybnosti vysvětlit v odůvodnění rozsudku. Naopak nesprávný a nepřipustný je opačný postup soudu, při němž nejprve stanoví celkovou výměru peněžitého trestu, kterou následně rozpočítá na denní sazby (viz rozhodnutí č. 3/2018-V. Sb. rozh. tr.).

35. Po zjištění výše uvedených vad, jimiž je zatíženo napadené rozhodnutí odvolacího soudu, Nejvyšší soud shledal ve vztahu k obviněné V. K. nerespektování jednak podmínek ustanovení § 68 odst. 6 tr. zákoníku, jednak zákazu reformationis in peius zakotveného v § 259 odst. 4 tr. ř. Vzhledem k tomu, že v napadeném rozsudku, ale ani v rozsudku nalézacího soudu, nebyly objasněny majetkové poměry obviněné, nebylo možné zaujmout definitivní stanovisko k námitce ohledně porušení zákazu reformationis in peius, nicméně je třeba i tuto námitku – s ohledem na stav řízení v době vydání napadeného rozsudku a na jeho obsah – považovat za relevantní.

36. S ohledem na zjištěné vady nemá význam se zabývat dalším uplatněným dovolacím důvodem podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř., byť mohl být formálně naplněn ve vztahu k zamítnutí odvolání státního zástupce. Obviněná ostatně na tento důvod dovolání odkázala pouze formálně a jen slovy zákona (obou jeho zákonných alternativ).

37. Z důvodů shora uvedených Nejvyšší soud z podnětu dovolání obviněné V. K. zrušil rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 10. 10. 2019, sp. zn. 3 To 100/2018, ve všech výrocích o trestech uložených obviněné V. K. Výroky o uložení podmíněného trestu odnětí svobody a trestu zákazu

činnosti, byť samy o sobě nezávadné, nemohly být ponechány nedotčeny, neboť v takovém případě by byla vytvořena překážka věci pravomocně rozhodnuté (i ve vztahu k eventuálnímu uložení dalších, doplňkových trestů). Proto byly zrušeny výroky o všech trestech tak, aby v dalším řízení bylo možné o trestu rozhodnout komplexně a po uvážení všech zákonných podmínek a kritérií. Zrušen proto musel být rovněž výrok o zamítnutí odvolání státního zástupce ohledně obviněné V. K. Podle § 265k odst. 2 tr. ř. Nejvyšší soud zrušil také další rozhodnutí na zrušenou část napadeného rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Podle § 265l odst. 1 tr. ř. Vrchnímu soudu v Praze přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl. Toto rozhodnutí učinil Nejvyšší soud v souladu s ustanovením § 265r odst. 1 písm. b) tr. ř. v neveřejném zasedání.

38. Věc se tak vrací do stadia řízení před odvolacím soudem, který je vázán právními názory, které vyslovil v tomto rozhodnutí Nejvyšší soud (§ 265s odst. 1 tr. ř.). V dalším řízení se bude podrobněji zabývat splněním zákonných podmínek pro uložení trestů, v případě potřeby provede k tomu dokazování a učiní odůvodněné závěry o přiměřenosti, vhodnosti a splnění zákonných podmínek pro uložení konkrétního trestu či trestů obviněné V. K. a nově o odvoláních týkajících se obviněné V. K. v tomto rozsahu rozhodne. Přitom bude respektovat zákaz reformationis in peius (§ 259 odst. 4 tr. ř., § 265s odst. 2 tr. ř.).

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Odškodnění \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Hodnocení důkazů](#)
- [Adhezní nárok \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Stížnost proti usnesení o zahájení trestního stíhání](#)
- [Účinné vyšetřování \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Vazba \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Výkon trestu \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Trestní odpovědnost](#)
- [Předávací vazba \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Trestní odpovědnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Oběť trestného činu](#)